

تاثیر برنامه‌های پرورشی بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی

نعمت حسن زاده^۱

بهرنگ اسماعیلی شاد^۲

محبوبه سلیمانپور عمران^۳

چکیده

هدف پژوهش بررسی تاثیر برنامه‌های پرورشی بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ می‌باشد. تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی به روش شبه تجربی پیش‌آزمون و پس‌آزمون می‌باشد. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر دوره دوم ابتدایی شهر درق به تعداد ۲۰۰ نفر تشکیل می‌دهد. حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۱۲۹ نفر برآورد گردید و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها برای متغیر جامعه‌پذیری پرسشنامه تائورمینا (۱۹۹۷) می‌باشد. پرسشنامه دارای روایی صوری و محتوایی است و پایایی آن با ضریب الفای کرونباخ ۰/۹۳ بدست آمد. نتایج نشان داد که برنامه‌های پرورشی بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان پسر دوره ابتدایی شهر درق تاثیر دارد و همچنین معلوم شد که آموزش برنامه‌های پرورشی بر میزان تفاهم، چشم‌انداز آینده، حمایت و آموزش دانش‌آموزان پسر دوره ابتدایی نیز تاثیر دارد.

واژه‌های کلیدی: برنامه‌های پرورشی، جامعه‌پذیری، تفاهم، چشم‌انداز آینده، حمایت، آموزش.

^۱ . دانش‌آموخته کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

^۲ . استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول behrang_esmaeeli@yahoo.com)

^۳ . استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

انسان بدلیل مجهز شدن به غرایز متنوع برای آنکه بتواند به حیات خود ادامه دهد به ناچار می‌آموزد که چگونه به دیگران بپیوندد و حتی برای رفع نیازهایی که با آنان همکاری کند. آنچه همکاری‌های میان افراد بشر و وابستگی متقابل آنان به یکدیگر را ممکن می‌سازد، نظامی از الگوهای رفتار آموخته شده است که دیگر اعضای یک فرهنگ در آن سهیمند. این الگوهای رفتار مشترک یا معیارهای رفتار را که همان هنجارها هستند، کودک از سنین بسیار پایین کسب کرده و با این کار در فرایند اجتماعی شدن قرار می‌گیرد. در واقع انسانها می‌آموزند که چگونه نیازهایی زیستی خود را پاسخ گویند که با باورها و ارزشهای پذیرفته شده یک فرهنگ (هنجارها) همخوانی داشته باشد (کوئن، ۱۳۸۷: ۱۰۱-۱۰۲).

از نظر لغوی جامعه‌پذیری به معنای انطباق با جامعه و آشناسازی با جامعه است (حق شناس، ۱۳۸۷: ۸۴۲). جامعه‌پذیری فرایندی است که به دنبال آموزشهای عام (اعم از آموزش رسمی و غیر رسمی) به افراد بدست آمده و موجب حلول قوانین رفتاری هر جامعه و همه انتظارات فرهنگی آن، در کل شخصیت روانی افراد، باتوجه به مشارکت آنها در نظام آن اجتماع می‌گردد و این قوانین و انتظارات را بر شخصیت فرد حک می‌کند (دفلور و دنیس، ۱۳۸۳: ۶۳۷). اگرچه در فارسی مفاهیم جامعه‌پذیری و اجتماعی شدن معادل یکدیگر به کار می‌روند لکن از نظر هربرت بلومر اجتماعی شدن به معنی ذوب شدن و یکی شدن و جا افتادن در جامعه کلان است و تنها بعد از جامعه‌پذیری است که فرایند اجتماعی شدن می‌تواند رخ دهد (تنهایی و درآمدی، ۱۳۷۹: ۴۷۴).

با پیشرفت جوامع و گذر از جامعه سنتی به سوی جامعه مدرن در کارکردهای نهادهای جامعه‌پذیری تغییرات شگرفی ایجاد شده است. نهاد خانواده که اصلی‌ترین منبع جامعه‌پذیری افراد در دوران سنت بود، کارکردهایش را به دیگر نهادها مانند رسانه و مدرسه انتقال داده است (طهماسبی و علمی، ۱۳۹۳: ۶۸). هدف اصلی نهادهای جامعه‌پذیری، اجتماعی کردن یا آماده ساختن دانش آموزان برای حضور موثر در جامعه و درک به موقع و هماهنگ ساختن آنها، کارکردها و فرهنگ جامعه جهت نشان دادن عملکرد معقول اعم از واکنش‌ها، رفتار یا کنش در جهت رفع نیازها و رسیدن به اهداف جمعی است. جامعه‌پذیری نوعی فرایند کنش متقابل اجتماعی است که در خلال آن، فرد هنجارها، ارزشها و دیگر عناصر اجتماعی، فرهنگی و سیاسی موجود در گروه یا محیط پیرامون خود را فرا گرفته، درونی کرده و آن را با شخصیت خود یگانه می‌سازد (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵: ۱۴۴).

نظام آموزشی و یا سیستم تعلیم و تربیت رسمی در هر جامعه مهمترین نقش را در جامعه‌پذیری افراد دارد که از طرق مواد درسی، مواد آموزشی، فعالیت‌های پرورشی و همچنین معلمان، این فرایند صورت می‌پذیرد. جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن از هدف‌های آشکار تعلیم و تربیت است و به طور رسمی، از طریق مدارس صورت می‌گیرد (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۴۰). مدرسه عاملی است که به‌طور رسمی توسط جامعه موظف به اجتماعی کردن نوجوانان در زمینه مهارت‌ها و ارزش‌های خاصی گردیده است. سگالین (۱۳۷۰) تأکید می‌کند که تفکیک جغرافیایی حوزه‌های کار و سکونت، ناپدید شدن پدیده همسایگی، وجود مادران شاغل و تأثیر تلویزیون، از جمله عواملی هستند که به ایجاد شکاف بین دنیای کودکان و بزرگسالان کمک می‌کنند و این امر اهمیت برنامه‌های مدارس در فرایندهای آموزشی و تربیت کودکان را دوچندان نموده است لذا با

توجه به اینکه آموزش و پرورش هر کشوری مهمترین و مؤثرترین نظام پرورش و رشد شخصیت نوجوانان است و با توجه به اهمیت موضوع، آموزش و پرورش نیز در قالب برنامه درسی و محتوای کتب، سعی در تحقق اهداف عالی تربیتی نمود اما به زودی متوجه گردید که این بعد به تنهایی قادر به تحقق بخشیدن به هدفهای عالی انسانی که مورد نظر تربیت می باشد نخواهد بود، بر این اساس فعالیت های تربیتی- اجتماعی و فوق برنامه در کنار جریان رسمی آموزش و پرورش، جایگاه خویش را پیدا نمود. اهمیت و ضرورت کاربست برنامه های پرورشی مدارس در آموزش جامعه پذیری زمانی مشخص می شود که بدانیم این آموزش موجب ارتقای توانایی های روانی- اجتماعی می گردد و فرد را برای برخورد موثر با کشمکش ها و موقعیت های زندگی یاری می بخشد و به او کمک می کند تا با سایر انسانها و محیط خود، مثبت و سازگارانه ارتباط برقرار کند. بدین ترتیب، تمرین جامعه پذیری موجب تقویت و یا تغییر نگرشها، ارزش ها و رفتار انسان می گردد و در نتیجه با پدید آمدن رفتارهای مثبت و سالم بسیاری از مشکلات قابل پیگیری خواهند بود. بنابراین کمک به کودکان در رشد و گسترش مهارتهای موردنیاز برای زندگی مطلوب، ایجاد یا افزایش اعتماد به نفس در برخورد با مشکلات و همچنین کمک به آنان در رشد و تکامل عواطف و مهارتهای لازم جهت سازگاری موفق با محیط زندگی اجتماعی موثر، سازنده و ضروری به نظر می رسد (شعاری نژاد، ۱۳۷۱: ۴۸).

اجرای برنامه های پرورشی و غنی سازی برنامه های پرورشی دانش آموزان و انجام فعالیتهای فوق برنامه ضرورتی انکارناپذیر است. هدف اصلی برنامه های پرورشی مدارس را می توان اینگونه بیان داشت: ایجاد تغییرات شایسته در دانش آموزان بطوری که با تدارک فعالیتهای مستمر و پیوسته به رشد شناختی، عاطفی، دینی، اخلاقی، جسمانی و در یک کلمه شکوفا ساختن استعدادهای خدادادی دانش آموزان منجر شود؛ برنامه هایی اثربخش که ابتدا آینده را تصور می کند و سپس آن را می سازد و در این زمینه بیشترین نقش را به خود دانش آموزان می دهد تا بتوانند برای زندگی در شرایط جدید جامعه خود را مهیا سازند (رابرتسون، ۱۳۷۷: ۱۲۸).

از فواید برنامه های پرورشی در مدارس می توان به رشد و تکامل شخصیت دانش آموزان، غنی سازی اوقات فراغت دانش آموزان و توجه به نیازهای فردی آنان و همچنین فرهنگ پذیری و آموزش مهارتهای مختلف زندگی و تمرین مشارکت و شکوفایی استعدادهای آنها اشاره کرد (طهماسبی و علمی، ۱۳۹۳). ضمن اینکه توانایی همکاری، تصمیم گیری سنجیده، تفاهم، حمایت، سازماندهی، توانایی مدیریت در درگیری با افراد، توانایی مذاکره، توانایی کنار آمدن با فشارهای روحی، توانایی ابراز وجود، توانایی روشن ساختن ارزشهای اعتقادی، توانایی پرهیز از خطر از فواید اجرای برنامه های پرورشی مناسب در جهت بهبود جامعه پذیری دانش آموزان می باشد. لذا با توجه به اهمیت موضوع جامعه پذیری دانش آموزان و در راستای اثربخشی برنامه های پرورشی بر میزان جامعه پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی و با توجه به مشاهده بسیاری از معضلات رفتاری و اخلاقی و حتی آموزشی و برخی نواقص موجود در تعاملات اجتماعی، به اقتضای دغدغه موجود در رابطه با آینده دانش آموزان، در تحقیق حاضر به بررسی میزان تأثیر گذاری برنامه های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی شهر درق پرداخته شده است.

علیرغم اهمیت موضوع، تحقیق مشابهی که به بررسی تاثیر برنامه‌های پرورشی مدارس بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان پرداخته باشد، یافت نشد اما برخی تحقیقات در زمینه جامعه‌پذیری انجام شده است که عبارتند از: نتایج تحقیق فریدونی (۱۳۹۴) نشان می‌دهند که رابطه معناداری میان ارزشها و هنجارهای حاکم بر مدارس تیزهوشان و میزان جامعه‌پذیری دانش‌آموزان تیزهوش وجود دارد. از دیگر نتایج جالب توجه، رابطه معکوس میان میزان روابط دبیران و مسوولان مدرسه با اولیای دانش‌آموزان و میزان جامعه‌پذیری آنهاست. یافته‌های طهماسبی و علمی (۱۳۹۳) رابطه جامعه‌پذیری با میزان انضباط اجتماعی دانش‌آموزان را تایید کرد. نتایج تحقیق شمسی و همکاران (۱۳۹۳) بیانگر آن بود که شرکت در برنامه آگاه‌سازی بر تغییر نگرش دانش‌آموزان دختر در زمینه جامعه‌پذیری تاثیر داشته است. ذوالفقاری زعفرانی و علی نیا (۱۳۸۹) نشان دادند که شدت تأثیر نهاد خانواده بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان (۰/۲۶) بیشتر از شدت تأثیر نهاد مدرسه (۰/۱۵) است. اوستون و همکاران (۲۰۰۹) نشان دادند که بین مشکلات انضباط دانش‌آموزان و فاکتورهای معلمان و مدیران رابطه وجود دارد (به نقل از طهماسبی و علمی، ۱۳۹۳: ۷۱). در این ارتباط اسمدی (۲۰۰۱) نشان داد بچه‌هایی که در خانواده آموزش دیده‌اند بهتر از بچه‌هایی که در مدرسه آموزش دیده‌اند، اجتماعی شده‌اند.

روش‌شناسی

تحقیق حاضر از لحاظ هدف از نوع کاربردی است. از لحاظ روش‌شناسی، از نوع شبه‌تجربی، پیش‌آزمون و پس‌آزمون می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان پسر دوره دوم ابتدایی شهر درق در استان خراسان شمالی در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود. حجم جامعه آماری ۲۰۰ نفر بود. برای تعیین حجم نمونه، شیوه نمونه‌گیری به روش تصادفی طبقه‌ای از دانش‌آموزان ابتدایی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم صورت گرفته که در این روند ۱۲۹ دانش‌آموزان طبق فرمول کوکران بعنوان گروه کنترل مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه جامعه‌پذیری تائورمینا (۱۹۹۷) که دارای ۲۰ سؤال و با طیف ۵ درجه‌ای لیکرت می‌باشد. به منظور کسب اطمینان از روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از نظرات چند تن از اساتید بهره‌برداری گردید. جهت بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ۰/۹۳ برآورد گردید. در این تحقیق به علت بررسی تاثیر برنامه‌های پرورشی بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان پسر دوره ابتدایی، گروه نمونه تعیین و پس از تبیین مراحل و هدف پژوهش پیش‌آزمون برگزار و میانگین و انحراف معیار بدست آمد. سپس برنامه‌های پرورشی طی ۴ هفته طبق جدول ۱ به گروه نمونه، آموزش داده شده و مجدداً پس از آزمون برگزار گردید.

تأثیر برنامه های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی

جدول ۱- جدول زمانی آموزش برنامه های پرورشی

هفته اول	<p>شروع کارگاه های تبیین شده با محوریت مسائل اخلاقی، زندگی با قرآن و عترت نبوی، آموزش احکام دینی از قبیل نماز، مباحث تقلید و مرجعیت در اسلام، مناسبت های مذهبی و بیان مباحثی تحت عنوان اهل بیت و سیره ی عملی ایشان، انتظار و محوریت اخلاق در رفتار منتظران واقعی تقویت انس با قرآن و آموزش روخوانی، روانخوانی و تجوید به فراخورفهم آنها، توسعه ی فرهنگ قرآنی و حفظ مرحله ای آیات قرآنی و احادیث مرتبت با آنها، عزاداری در مراسم شهادت ائمه اطهار بویژه سید و سالار شهیدان امام حسین (ع)، تقویت رفتار دانش آموزان با تبیین رفتار بزرگان دینی، آموزش قرائت قرآن به ترتیب اجرا و جهت ارتباط خاضعانه با خداوند متعال، تاکید در یاری رساندن به محرومان و نیازمندان از محیط دبستان گرفته تا ورود به جامعه ی بزرگتر از قبیل همسایگان، خویشان و همشهریان، ارتقای سطح آگاهی های دانش آموزان پیرامون احکام دین مبین اسلام به فراخور درک ایشان ارائه گردید.</p>
هفته دوم	<p>آشنایی دانش آموزان با نظم و انضباط و شیوه ی اجرای آن در مکان های مختلفی چون خانه، مدرسه و نظمدر عبور و مرور از کوچه و خیابان و دقت در حضور به موقع در مدرسه، مسجد و برخی برنامه های مذهبی، هدایت دانش آموزان رعایت و پرهیز از اموری که موجب ضرر و زیان برای آنها و یا دیگران خواهد شد، منع آنها از اسراف چه در بحث نوشت افزار و چه خوراکی ها و پوشیدنی ها، حفظ آراستگی ظاهر و پوشش مناسب در مدرسه و محیط زندگی، استفاده ی صحیح از وسایل و امکانات موجود در دسترس ایشان، استفاده ی مدام از مسواک جهت حفظ سلامت دهان و دندان و انجام بازدیدهای متعدد اکیپ پزشکی و بهداشتی در محیط مدارس، رعایت نظم در ورود و خروج به کلاس و جلوگیری از ایجاد گرد و غبار که موجب تهدید سلامت آنهاست، استفاده از پوشاک مناسب و رعایت نکات بهداشتی در سرویس های عمومی و خانه، مواظبت از وسایل شخصی و دست نزدن به وسایل دیگران</p>
هفته سوم	<p>در این هفته به مبانی زندگی اجتماعی پرداخته و از احترام به دیگران و عدم تضییع حق آنها چه در محیط آموزشی و چه در خانه و جامعه، دادن کمک به دیگران و تبیین فرهنگ انفاق با توجه به رفع نیاز مادی هموعان در محیط آموزشی، شرکت در برنامه ی آغازین و نرمش صبحگاهی جهت ایجاد شور و نشاط در ایشان، انجام بازیهای بومی و محلی در اوقات فراغت دانش آموزان، رعایت احترام به معلمان، مدیر و تمامی عوامل اجرایی دبستان و تعمیم این احترام به بزرگترها و همسالان در محیط های مختلف اجتماعی، استفاده ی مناسب از امکانات و وسایل عمومی در آموزشگاه، توجه به دستورات مدیر و معاونان به فراخور نیاز و زمان، کمک به دوستان و همکلاسیها در امور آموزشی و اتفاقات موردی در کلاس و مدرسه، ارتباط مناسب با دیگران و کنترل خشم و احساسات و عواطف خود در مواقع مختلف، مفهوم قانون مداری و رعایت مقررات تعیین شده جهت حفظ سلامت جسمی، روحی روانی و بهداشتی این عزیزان در محیط اجتماعی دبستان مورد تذکر و بررسی قرار گرفت.</p>
هفته چهارم	<p>در هفته ی آخر حضور مناسب دانش آموزان در کارهای گروهی در تمامی امور جاری در محیط دبستان مورد تاکید قرار گرفت. شرکت در مراسم ملی و مذهبی مورد اجرا در دبستان، شرکت در گروه های سرورید و نمایش، شرکت فعال در برنامه های صبحگاهی و مراسم مختلف در سطح آموزشگاه، شرکت فعال در مسابقات ورزشی، مسابقات فرهنگی از قبیل اذان، حفظ و قرائت قرآن کریم، احکام و غیره، شرکت فعال در اردوهای فرهنگی و تفریحی و بالا بردن روحیه ی نشاط و سلامت و تعاون در آنها، شرکت در مسابقات علمی و فرهنگی که متناسب با مناسبتهای ملی و مذهبی در آموزشگاه اجرا می شود از قبیل مسابقات مقاله نویسی، شعر و دکلمه، روزنامه دیواری، نقاشی و طراحی و خوشنویسی، دست سازه های مختلف و نیز شرکت در مراسم عزاداری و یا مولودی خوانی ویژه ی شهادت و ولادت چهارده معصوم (علیهم السلام) و مراسم دهه فجر، سیزده آبان، هفته ی معلم و امثال اینها، شرکت در شوراهای دانش آموزی کتابخانه و شورای بهداشتی و بسیج و گروه های پیشنشان، امداد و هلال احمر و بسیاری دیگر از امور گروهی که می تواند دانش آموزان را از خمودی و گوشه گیری به فعالیت و پویایی رهنمون کرده موجبات پذیرش مسئولیت و یا نقش آفرینی در دبستان و نهایتاً در اجتماع بزرگتر را برای ایشان فراهم نماید.</p>

یافته‌ها

۳۸ نفر معادل ۲۸/۷ درصد از شرکت‌کنندگان کلاس چهارم، ۳۲ نفر معادل ۲۴/۸ درصد از شرکت‌کنندگان کلاس پنجم، ۶۰ نفر معادل ۴۶/۵ درصد از شرکت‌کنندگان کلاس ششم می‌باشند.

جدول ۲- نمرات متغیرها در جامعه

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
۱۲۹	۳۰/۳۷	۱۲/۰۱۵	۲/۷۵۶
۱۲۹	۶۹/۶۳	۱۲/۶۴۶	۲/۹۰۱

جهت انجام رگرسیون، محقق شدن فرض نرمال بودن راه‌گشاست. یکی از این مفروضات نرمال بودن توزیع داده‌ها در جامعه است. بررسی این مفروضه با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف انجام می‌گیرد.

جدول ۳- نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف

متغیر	تعداد	سطح معناداری	کلموگروف اسمیرنوف Z
جامعه پذیری	۱۲۹	۰/۲۴	۱/۳۷

نتایج درج شده در جدول ۳ نشان می‌دهد که فرض نرمال بودن توزیع متغیرها برقرار است. بنابراین پیش‌فرض استفاده از آزمون‌های آمار پارامتریک برقرار است.

جدول ۴- نتایج آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی تأثیر برنامه‌های پرورشی مدارس بر جامعه‌پذیری

متغیر	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	بازه ضریب کمترین	بازه ضریب بیشترین
جامعه‌پذیری پیش از آزمون	۵۰/۳۸	۹۴/۸۳۰	۱۲۸	۰,۰۰۱	۵۰/۳۸۰	۴۹/۳۳	۵۱/۴۳
جامعه‌پذیری پس از آزمون	۷۴/۷۸	۲۰۱/۱۱۹	۱۲۸	۰,۰۰۱	۷۴/۷۷۵	۷۴/۰۴	۷۵/۵۱

بر اساس آزمون t تک نمونه‌ای به عمل آمده مطابق جدول ۴ با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰,۰۰۱) کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین تفاوت معنی دار است بدین معنی که t بدست آمده (۹۴/۸۳۰) و (۲۰۱/۱۱۹) از مقدار t بحرانی بزرگ‌تر است بنابراین مشخص می‌گردد که برنامه‌های پرورشی مدارس بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان پسر دوره ابتدایی بعد از آزمایش تأثیر گذار بوده است.

جدول ۵- نتایج آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی برنامه‌های پرورشی مدارس بر آموزش

متغیر	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	بازه ضریب کمترین	بازه ضریب بیشترین
آموزش پیش از آزمون	۱۲/۱۵	۵۸/۳۲۶	۱۲۸	۰,۰۰۱	۱۲/۱۴۷	۱۱/۷۴	۱۲/۵۶
آموزش پس از آزمون	۱۷/۰۰	۱۴۱/۵۹۹	۱۲۸	۰,۰۰۱	۱۷/۰۰	۱۶/۷۶	۱۷/۲۴

بر اساس آزمون t تک نمونه‌ای به عمل آمده مطابق جدول (۶) با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰,۰۰۱) کوچکتر از ۰,۰۵ است، بنابراین تفاوت معنی دار است. بدین معنی که t بدست آمده (۵۸/۳۲۶) و (۱۴۱/۵۹۹) از مقدار t بحرانی بزرگ‌تر است. بنابراین مشخص می‌گردد که برنامه‌های پرورشی مدارس بر آموزش دانش‌آموزان پسر دوره ابتدایی قبل و بعد از آزمایش تأثیر گذار بوده است و همچنین مشاهده می‌گردد که مقدار میانگین آموزش در بعد از آزمون بیشتر از قبل از آزمون می‌باشد یعنی برنامه‌های پرورشی مدارس بر آموزش دانش‌آموزان پس از آزمون بیشتر از پیش از آزمون بوده است.

تأثیر برنامه های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی

جدول ۶- نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی برنامه های پرورشی مدارس بر تفاهم

متغیر	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف	
					بازه ضریب	بازه ضریب
تفاهم پیش از آزمون	۳۸/۸۳	۶۱/۳۷۹	۱۲۸	۰,۰۰۱	کمترین	بیشترین
تفاهم پس از آزمون	۱۸/۳۹	۹۳/۴۹۸	۱۲۸	۰,۰۰۱	۱۸	۱۴/۲۸

بر اساس آزمون t تک نمونه ای به عمل آمده مطابق جدول (۷)، با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰,۰۰۱) کوچکتر از ۰,۰۵ است، بنابراین تفاوت معنی دار است. بدین معنی که t بدست آمده (۶۱/۳۷۹) و (۹۳/۴۹۸) از مقدار t بحرانی بزرگ تر است. بنابراین مشخص می گردد که برنامه های پرورشی مدارس بر تفاهم دانش آموزان پسر دوره ابتدایی تأثیر گذار بوده است و همچنین مشاهده می گردد که مقدار میانگین تفاهم در بعد از آزمون بیشتر از قبل از آزمون می باشد می تون نتیجه گرفت که تأثیرگذاری برنامه های پرورشی بر تفاهم دانش آموزان پس از آزمون بیشتر از پیش از آزمون بوده است.

جدول ۷- نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی برنامه های پرورشی مدارس بر حمایت

متغیر	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف	
					بازه ضریب	بازه ضریب
حمایت پیش از آزمون	۵۰/۳۸	۹۴/۸۳۰	۱۲۸	۰,۰۰۱	کمترین	بیشترین
حمایت پس از آزمون	۷۴/۷۸	۲۰۱/۱۱۹	۱۲۸	۰,۰۰۱	۷۴/۰۴	۱۲/۵۶

بر اساس آزمون t تک نمونه ای به عمل آمده مطابق جدول ۸ با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰,۰۰۱) کوچکتر از ۰,۰۵ است، بنابراین تفاوت معنی دار است. بدین معنی که t بدست آمده (۹۴/۸۳۰) و (۲۰۱/۱۱۹) از مقدار t بحرانی بزرگ تر است. بنابراین مشخص می گردد که برنامه های پرورشی مدارس بر حمایت دانش آموزان پسر دوره ابتدایی قبل و بعد از آزمایش تأثیر گذار بوده است و همچنین مشاهده می گردد که مقدار میانگین حمایت در بعد از آزمون بیشتر از قبل از آزمون می باشد می تون نتیجه گرفت که تأثیرگذاری برنامه های پرورشی بر حمایت دانش آموزان پس از آزمون بیشتر از پیش از آزمون بوده است.

جدول ۸- نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی برنامه های پرورشی مدارس بر چشم انداز به آینده

متغیر	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف	
					بازه ضریب	بازه ضریب
چشم انداز آینده پیش از آزمون	۱۳/۵۳	۵۸/۶۴۱	۱۲۸	۰,۰۰۱	کمترین	بیشترین
چشم انداز آینده پس از آزمون	۲۱/۳۶	۹۳/۱۸۸	۱۲۸	۰,۰۰۱	۲۰/۹۱	۱۴/۰۲

بر اساس آزمون t تک نمونه ای به عمل آمده مطابق جدول ۹ با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰,۰۰۱) کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین تفاوت معنی دار است. بدین معنی که t بدست آمده (۵۸/۶۴۱) و (۹۳/۱۸۸) از مقدار t بحرانی بزرگ تر است. بنابراین مشخص می گردد که برنامه های پرورشی مدارس چشم انداز به آینده دانش آموزان پسر دوره ابتدایی قبل و بعد از آزمایش تأثیر گذار بوده است و همچنین مشاهده می گردد که مقدار میانگین چشم انداز به آینده در بعد از آزمون بیشتر از قبل از آزمون می باشد می توان نتیجه گرفت که

تاثیرگذاری برنامه‌های پرورشی بر چشم‌انداز به آینده دانش‌آموزان پس از آزمون بیشتر از پیش از آزمون بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش بین برنامه‌های پرورشی و زیرسامانه‌های جامعه‌پذیری ارتباط معناداری وجود دارد و این بیانگر تاثیر مثبت و معنی‌داری بین دو متغیر می‌باشد. نتایج این پژوهش با مطالعات پیشین سازگار است و بیشتر پژوهش‌های مهمی که در این زمینه صورت گرفته است بیانگر اثرگذاری مستقیم و یا غیر مستقیم برنامه‌های پرورشی بر جامعه‌پذیری است. یافته‌های تحقیق طهماسبی و علمی (۱۳۹۳) در پژوهش جامعه‌پذیری و رابطه آن با میزان انضباط اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه حکایت از تایید فرضیه‌های اصلی تحقیق دارد که به وجود تفاوت متغیر انضباط اجتماعی با متغیر جامعه‌پذیری و ابعاد آن اختصاص دارد و تنها با بُعد سازگاری تفاوت مشاهده نشد. بر این اساس بیشترین میزان تفاوت در ابعاد جامعه‌پذیری مربوط به متغیر مسئولیت‌پذیری با انضباط اجتماعی است. همچنین بر اساس نتایج حاصل از آنالیز واریانس یک‌طرفه ابعاد نظم اقتصادی و نظم اخلاقی با میزان متغیر وابسته جامعه‌پذیری و میزان آن تفاوت مشاهده شد. ذوالفقاری زعفرانی و همکاران (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان بررسی تاثیر نهاد خانواده و مدرسه بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان مقطع متوسطه رودهن به انجام رسانیدند. نتایج پیمایش نشان می‌دهد که بین مولفه‌های نهاد خانواده و مدرسه با نوع جامعه‌پذیری دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود دارد و همچنین نتایج نشان داد که شدت تاثیر نهاد خانواده بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان بیشتر از نهاد مدرسه است. در تحقیق بابا اوغلی (۱۳۸۵) مدرسه از جمله نهادهای موثر بر جامعه‌پذیری محسوب می‌شود.

در نهایت همانگونه که مشاهده شد محققان مختلف به این نتیجه رسیده‌اند که برنامه‌های پرورشی مدارس تاثیر معناداری بر رفتار فردی و اجتماعی افراد دارد و این تاثیرگذاری در فرایند پژوهش حاضر نیز به اثبات رسیده است که برنامه‌های پرورشی موجب ارتقای رفتار فردی و اجتماعی شده و بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی تاثیرگذار بوده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهادهای ذیل ارائه می‌گردد: برنامه‌های پرورشی نقش فعالیت‌های مکمل آموزشی را ایفا نموده و همسو با محتوای برنامه درسی رسمی باشند، زمان بر نبوده و بر محور رو‌شهای نوین تدریس استوار باشند. علاوه بر تنوع، انعطاف‌پذیری و ایجاد شور و اشتیاق به مشارکت فعال دانش‌آموزان اهتمام داشته و علاوه بر برخورداری از جنبه‌های شناختی بر مهارت و نگرش دانش‌آموزان تاثیر بسزایی داشته باشند. - برنامه‌های پرورشی مدارس با اجرای برنامه‌های گروهی و مفرح در قالب گروه‌های همخوانی، نمایش، انجام بازیهای محلی و نیز اجرای فعالیتهای جمعی از قبیل برگزاری نماز جماعت و مراسم دعا و شرکت دانش‌آموزان در مراسم ملی و مذهبی، بر ایجاد روحیه‌ی تفاهم و همدلی آنها بیش از پیش اهتمام ورزد. - برنامه‌های پرورشی به ایجاد روحیه حمایت از دانش‌آموزان پرداخته و ضمن انجام تدابیری ضمن جلوگیری از گوشه‌گیری و احساس تنهایی آنها و نیز رفع هرگونه اضطراب مبنی بر عدم پشتیبانی از سوی هموعان، زمینه شرکت آنها در امور مختلف اجتماعی را مهیا و ضمن ایجاد روحیه حمایت‌پذیری آنها در بین گروه‌های همسالان، قدرت حمایت‌رسانی را نیز در آنها تقویت نماید. - شاداب‌سازی مدارس هم از نظر فضا و امکانات فیزیکی هم از نظر محتوا و مواد آموزشی و پرورشی

و هم در شیوه های برخورد و ارتباط در برنامه درسی ملی پیش بینی شود تا زمینه جذب دانش آموزان را به برنامه های مبتنی بر فرهنگ ملی و مذهبی ایجاد و با تدبیر و اجرای برنامه های مفرح و حاوی تجارب ارزشمند چشم اندازی وسیع، روشن و پراز امید به آینده را برای دانش آموزان تداعی نماید.

منابع

- باباوغلی، م. (۱۳۸۵). جامعه‌پذیری دختران و پسران. (دسترسی بصورت آنلاین).
- تنهایی، ابوالحسن؛ درآمدی، حسین. (۱۳۷۹). درآمدی بر نظریه ها و مکاتب جامعه شناسی، تهران: نشر مرندیز چلبی، مسعود (۱۳۷۵) جامعه شناسی نظم، تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، تهران: نشر نی
- حق شناس، علی محمد؛ سامعی، حسین؛ انتخابی، نرگس (۱۳۸۷) فرهنگ معاصر هزاره، تهران: فرهنگ معاصر دفلور، ملوین و دنیس، اورت دی (۱۳۸۳) شناخت ارتباطات جمعی، مرادی، تهران: انتشارات صدا و سیما.
- ذوالفقاری زعفرانی، رشید؛ علی نیا، علیرضا. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر نهاد خانواده و مدرسه بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان مقطع متوسطه رودهن. فصلنامه پژوهش اجتماعی. دوره سوم، شماره هشتم، ۱۶۴-۱۴۷.
- رابرتسون، یان (۱۳۷۷) درآمدی بر جامعه، ترجمه: حسین بهروان، تهران، آستان قدس رضوی
- سگالین، مارتین (۱۳۷۰). جامعه شناسی تاریخی خانواده، ترجمه حمید الیاسی، تهران، نشر مرکز
- سلیمی، علی؛ داوری، محمد (۱۳۸۵) جامعه‌شناسی کجروی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ دوم
- شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۷۱). فعالیتهای اجتماعی و گروهی. تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت شمسی، فائقه؛ ادیب سرشکی، نرگس؛ موللی، گیتا؛ مهوش ورنوسفادرانی، عباس (۱۳۹۳). تأثیر برنامه آگاه سازی بر تغییر نگرش دانش آموزان دختر در زمینه جامعه پذیری و موقعیت تحصیلی نسبت به همسالان دارای اختلال جسمی-حرکتی در مدارس تلفیقی؛ فصلنامه پژوهش در علوم توانبخشی، صص ۱۲۲-۱۱۳
- طهماسبی، مهدیه، علمی، محمود (۱۳۹۳) جامعه پذیری و رابطه آن با میزان انضباط اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه از سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳؛ فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی؛ سال ششم، شماره بیست و چهارم، پاییز؛ صص ۸۳-۶۷
- فریدونی، لیلی (۱۳۹۴). بررسی تاثیر برنامه های درسی پنهان بر میزان جامعه پذیری دانش آموزان مدارس تیزهوشان؛ فصلنامه خانواده و پژوهش، دوره ۱۲، ش ۲۷: صص ۱۱۶-۹۱
- کونن، بروس (۱۳۸۷) مبانی جامعه شناسی؛ ترجمه: توسلی، غلامعباس و فاضل، رضا، تهران: سمت
- مزیدی، محمد، ایران پور، ماه منیر، خوشبخت، فریبا. (۱۳۹۲). آسیب شناسی فعالیتهای پرورشی و امور تربیتی از دیدگاه مربیان پرورشی مختلف تحصیلی شهر شیراز. فصلنامه اسلام و پژوهشهای تربیتی. سال پنجم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۲، صص ۱۴۸-۱۲۷.

Smedey, T (2001). Socialization of home school children: a communication approach.

The effect extracurricular programs on student's socialization in primary school students

Nemat Hasanzadeh

Behrang Esmaeili Shad (Ph.D)*

Mahboubeh Soleimanpour Omran

Abstract

The purpose of this study is the investigation of the impact of extracurricular programs on elementary school pupil's sociability in Daragh town. This research is practical in terms of target and in kind of gauging and in Quasi-experimental pre-test and post-test. Statistical society of research is all the students in the fourth, fifth, sixth of primary school of Daragh included 200 people. Number of sample estimated 129 people, according to the Cochran formula, selected in Stratified random sampling. The tool of data collection for sociability variability was the Taormina's (1997) questionnaire. In this research, due to the questions of questionnaire are standard in fact the test has validity and its stability obtained for sociability questionnaire 0/93, by using the Cronbach's alpha method. The results showed extracurricular programs affect in sociability in the town Daragh and the extracurricular programs affects in male primary school students of Daragh's mutual understanding, future prospects, protection and education.

Keywords: extracurricular programs, sociability, future prospects, understanding, support, education.